

ГЕНДЕРНІ ОСОБЛИВОСТІ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ СТАРШОКЛАСНИКІВ ТА СТУДЕНТІВ

О. А. Нагорна

Криворізький державний педагогічний університет,

olganagornaya21@gmail.com

Науковий керівник: к. психол. н, доцент кафедри загальної та вікової психології Н. М. Макаренко

В сучасній науці особливої гостроти набуває дослідження гендерних особливостей ціннісних орієнтацій. Ціннісні орієнтації – найважливіші елементи внутрішньої структури особистості, які виражаючи характер ставлення людини до різних аспектів матеріального і духовного світу, посідають істотне місце у структурі особистості, відображають рівень її розвитку, здійснюють регуляцію діяльності та поведінки.

Проблему ціннісних орієнтацій розглянуто у працях: Б. Г. Ананьєва, Л. І. Божович, І. С. Кона, Г.С. Костюка, К. Левіна, Б.Ф. Ломова, А. Н. Леонтьєва, А Маслоу, Г.Оллпорта, К. Роджерса, М. Рокича, С. Л. Рубінштейна, Д. Н. Узнадзе, В. Франка, Е. Фромма, Ш. Шварца та ін.

За Менцером, цінності – це те, що почуття людини диктує признати найголовнішим над усім, і до чого можна прагнути, ставлячись з повагою та признанням. На відміну від Менцера, Головатий М. Ф. розширює визначення, кажучи, що цінності – це певні ідеї, погляди за допомогою яких люди задовольняють свої потреби та інтереси [2].

Антонова Н.О визначає, що ціннісні орієнтації – це вибіркоче ставлення особистості до матеріальних і духовних цінностей, система установок такого ставлення, переконань, переваг, які впливають на поведінку індивіда є елементами внутрішньої структури людини і здійснюються конкретним суб'єктом, для якого цінності набули особистісного значення, тобто стали значущими [2].

В науковій літературі можна знайти різні варіанти класифікацій цінностей, одну з яких пропонує Матяж С. В.:

- 1) за об'єктом засвоєння – матеріальні, морально-духовні;
- 2) за метою засвоєння – егоїстичні, альтруїстичні;
- 3) за рівнем узагальненості – конкретні, абстрактні;
- 4) за способом вияву – ситуативні, стійкі;
- 5) за роллю в діяльності людини – термінальні, інструментальні;
- 6) за змістом діяльності – пізнавальні, предметно-перетворювальні (творчі, естетичні, наукові, релігійні та ін.);
- 7) за приналежністю – особистісні (індивідуальні), групові колективні, суспільні, загальнонародні (національні), загальнолюдські [3].

Ми емпірично дослідили ціннісні орієнтації у юнацькому віці. Для вивчення особливостей формування ціннісних орієнтацій старшокласників використовувалась методика М. Рокича, адаптована для вітчизняних дослідників А. Гоштаутасом, А. Семеновим та В. Ядовим.

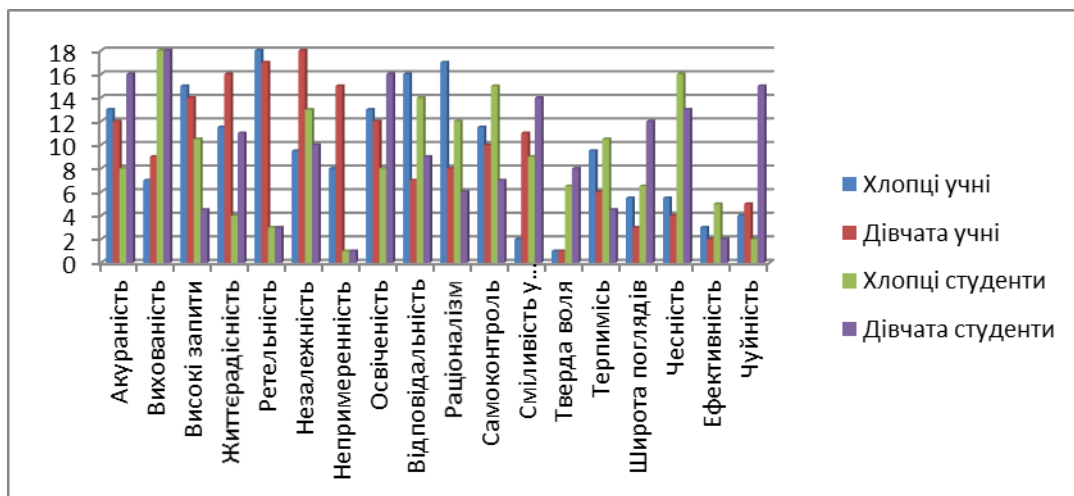

Рис.1. Вибір цінностей у юнацькому віці

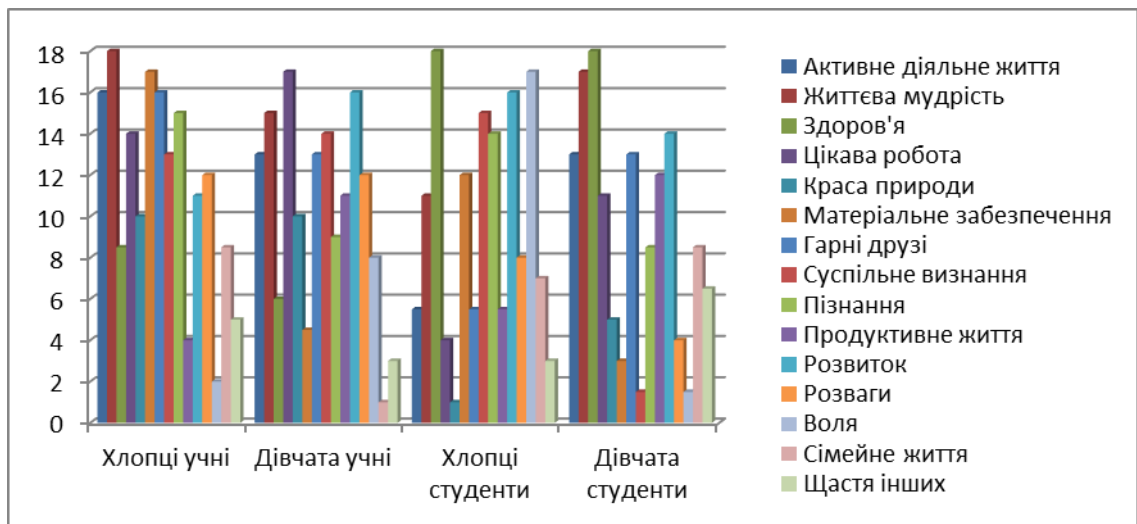

Рис. 2. Результати діагностики за методикою Рокіча

До числа провідних термінальних цінностей дівчат 10 класу відносяться: 1) любов (духовна і фізична близькість з коханою людиною), 2) цікава робота, 3) розвиток(над собою, постійні фізичне і духовне удосконалювання), 4) життєва мудрість (зрілість суджень і здоровий глузд, що досягаються життєвим досвідом). Термінальні цінності хлопців наступні: 1) життєва мудрість (зрілість суджень і здоровий глузд); 2) матеріально забезпечене життя (відсутність матеріальних утруднень); 3) активне діяльне життя (повнота й емоційна насиченість життя); 4) наявність гарних і вірних друзів.

Дівчата українського факультету мислять більш зріло, доросло. Підстави так вважати дає нам ранг цінностей, які вони обрали. Термінальні цінності: 1) здоров'я, психічне і фізичне зокрема, 2) життєва мудрість (зрілість суджень), 3) любов (духовна і фізична близькість з коханою людиною), 4) розвиток (робота над собою, постійне фізичне і духовне удосконалювання) домінують у варіантах.

Коли юнаки з історичного факультету пройшли анкету Рокіча, то було виявлено термінальні цінності: 1) здоров'я, фізичне і психічне; 2) матеріально забезпечене життя (відсутність матеріальних утруднень); 3) щастя інших (добробут, розвиток і удосконалення інших людей, усього народу людства в

цілому); 4) продуктивне життя (максимально повне використання своїх можливостей, сил і здібностей).

До інструментальних цінностей дівчат 10 класу належать: 1) незалежність (здатність діяти самостійно, рішуче); 2) ретельність (дисциплінованість); 3) життєрадісність (почуття гумору); 4) високі запити (високі вимоги до життя і високі домагання).

А до інструментальних цінностей юнаків: 1) високі запити (високі вимоги до життя); 2) життєрадісність (почуття гумору); ретельність (дисциплінованість); 3) раціоналізм (вміння реалістично і логічно мислити, приймати обмірковані, раціональні рішення); 4) самоконтроль (стриманість, самодисципліна).

У топ ряді інструментальних цінностей студенток стали: 1) акуратність, уміння тримати в порядку речі, порядок у справах; 2) вихованість, гарні манери; 3) освіченість (широта знань, висока загальна культура), 4) сміливість у відстоюванні своєї думки, своїх поглядів.

Інструментальні цінності хлопців історичного факультету дещо спільні: 1) вихованість; 2) самоконтроль; 3) відповідальність; 4) незалежність. Можна зробити висновок, що студенти української філології та історичного факультетів готові до створення сім'ї, оскільки переважають сімейні цінності.

Визначення цінностей у юнацькому віці надає можливості нам, майбутнім вчителям використовувати отриману інформацію у подальшій професійній діяльності.

Література

1. Ананьев Б. Г. *Человек как предмет познания*. СПб. Питер. 2001. 288с.
2. Антонова Н. О. Ціннісні орієнтації у системі особистісних якостей студентів вищого педагогічного навчального закладу / Н. О. Антонова // автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. психол. наук: спец. 19. 00. 07. «Педагогічна і вікова психологія». К., 2003. 16 с.
3. Бутківська Т. В. Проблема цінностей у соціалізації особистості. *Цінності освіти і виховання* : наук.-метод. зб. / [за заг. ред. О. В. Сухомлинської] ; АПН України. К., 1997. – С. 27–31.
4. Рокич. М. Природа человеческих ценностей. *Свободная пресса*. 1973. №5. С. 20-28.